

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE EN VERKEN-
NEND BOORONDERZOEK

HEIKANTSTRAAT (ONG.)

TE SOMEREN

GEMEENTE SOMEREN

ECONSULTANCY ARCHEOLOGISCH RAPPORT

Project: SOM.P15.ARC
Rapportnummer: 10081603
Status: Versie 1.1
Datum: 16 september 2010
Opdrachtgever: P15 (stads)landschappen
Postbus 1536
5602 BM Eindhoven
Contactpersoon: Dhr. ir. A. Beerendonk

Uitvoerder: Econsultancy bv
Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Fax 0475 - 504958
Mail Swalmen@Econsultancy.nl
Opsteller: Drs. M. Stiekema
Kwaliteitscontroleur: Drs. A.H. Schutte

COLOFON

archeologische evaluatie en verkennend booronderzoek
Heikantstraat (ong.) te Someren in de gemeente Someren
Econsultancy Archeologisch Rapport

Auteur: Drs. M. Stiekema

In opdracht van: P15 (stads)landschappen

Autorisatie: Drs. A.H. Schutte

© Econsultancy bv, Swalmen, 16 september 2010

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Administratieve gegevens onderzoeksgebied

ISSN nummers	2210-8777 (analoog) 2210-8785 (online)
Projectcode en nummer	10081603 SOM.P15.ARC
Toponiem	Heikantstraat (ong.)
Opdrachtgever	P15 (stads)landschappen
Gemeente	Someren
Plaats	Someren
Kaartblad	51H
Coördinaten	176.060 / 376.393 176.275 / 376.294 176.275 / 376.195 176.026 / 376.325
Bevoegde overheid	Gemeente Someren t.a.v. dhr. G. Lomans Postbus 290 5710 AG Someren 0493-494888
Deskundige namens de bevoegde overheid	ArchAeO Archeologische Advisering en Ondersteuning, drs. F.P. Kortlang 040-2519270, advies@archaeo.nl
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code)	42.873
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Swalmen
Uitvoerders	Econsultancy, Drs. M. Stiekema
Datum	16 september 2010

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	EVALUATIE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSWAARDE.....	1
3.	INVENTARISEREND VELDONDERZOEK	2
3.1	Doel- en vraagstelling.....	2
3.2	Werkwijze	2
3.3	Resultaten verkennend booronderzoek	2
3.4	Conclusies verkennend booronderzoek.....	3
4.	ADVIES.....	4
	LITERATUUR.....	4
	BIJLAGE 1: Boorprofielen	
	BIJLAGE 2: Archeologische en geologische perioden	

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Afbeelding 1	- Locatie van het plangebied
Afbeelding 2	- Detailkaart van het plangebied
Afbeelding 3	- Nieuwbouwplannen in het plangebied
Afbeelding 4	- Archeologische verwachtingenkaart
Afbeelding 5	- Foto's van de bodemprofielen
Afbeelding 6	- Boorpuntenkaart

LIJST VAN TABELLEN

Tabel I.	- Beschikbare gegevens
----------	------------------------

1. INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van P15 (stads)landschappen een archeologische evaluatie en verkennend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Heikantstraat (ong.) te Someren in de gemeente Someren.

In het plangebied zullen vier woningen worden gerealiseerd. Het archeologisch onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2. EVALUATIE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSWAARDE

Het plangebied ($\pm 18.181 \text{ m}^2$) ligt aan de Heikantstraat (ong.), circa 2 km ten zuidwesten van de kern van Someren. Het wordt begrensd door een aangrenzend agrarisch bedrijf in het westen, een kascomplex en weilanden in het noorden en oosten en de Heikantstraat in het zuiden (zie afbeelding 1 en 2). Het plangebied is grotendeels in gebruik als maïsakker en koolakker en deels in gebruik als kas met enkele bijgebouwen en twee woningen. Ten zuiden van de kas is een deel van het plangebied verhard met betonplaten. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 58 Oost, 2004 (schaal 1:25.000), bevindt het maaiveld zich op een hoogte van circa 25,5 m +NAP.

In het plangebied is de bouw van vier vrijstaande woningen gepland. Hierbij zullen vier bouwblokken met een totale oppervlakte van circa 1.200 m^2 worden bebouwd. De rest van het plangebied zal als tuinen worden ingericht (zie afbeelding 3). De toekomstige verstoringsdiepte is nog niet bekend. De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

In augustus 2008 is er door SRE Milieudienst een bureauonderzoek uitgevoerd voor het 205 hectare Projectlocatiegebied De Heihorsten.¹ Omdat het plangebied Heikantstraat (ong.) binnen dit destijds onderzochte gebied valt, vormt het archeologisch verwachtingsmodel uit dat bureauonderzoek het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Volgens het bureauonderzoek van SRE Milieudienst ligt de locatie op een noord-zuid georiënteerde met hoge zwarte enkeerdgronden afgedekte dekzandruigencomplex, op de overgang naar een beekdal in het oosten. Het gehele plangebied heeft een hoge gespecificeerde archeologische verwachting (zie afbeelding 4). In gebieden met een hoge archeologische verwachting wordt de hoogste dichtheid aan archeologische vindplaatsen verwacht. Uitgangspunt is om het archeologisch erfgoed 'in situ' te bewaren. In deze gebieden zijn bodemroeringen dieper dan 30 cm -mv en met een oppervlak groter dan 100 vierkante meter niet toegestaan, tenzij er sprake is van een gunstig archeologisch advies van de gemeente Someren en eerst nadat eventueel een archeologisch vooronderzoek is uitgevoerd. In het bureauonderzoek wordt geadviseerd om in gebieden met een esdek (enkeerdgronden) vervolgonderzoek in de vorm van een waarderend proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Deze proefsleuven dienen een dichtheid van 5 – 10 % te hebben. Door de heer F.P. Kortlang (de archeologisch adviseur van de gemeente Someren) is echter geadviseerd dat het (eerst) uitvoeren van een verkennend booronderzoek in combinatie met de aanleg van een drietal profielputjes veel aanvullende informatie kan geven over de bodemkundige interpretatie en de intactheid van het bodemprofiel en de archeologische laag op het niveau C-horizont en dieper.²

¹ Berkvens, 2008

² mededeling van dhr. F.P. Kortlang, 2010

3. INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

3.1 Doel- en vraagstelling

Om het verwachtingsmodel dat is opgesteld in de archeologische waarden- en beleidskaart te toetsen, is in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Het booronderzoek is erop gericht om inzicht te krijgen in de geologische en bodemkundige situatie in het plangebied. Tevens is gelet op het voorkomen van (diepe) verstoringen van het bodemprofiel. Indien de ondergrond tot op grote diepte verstoord is, zullen eventueel aanwezige archeologische resten mogelijk zijn verdwenen.

Het verkennend veldonderzoek dient antwoord te geven op de volgende vragen:

- Wat is de bodemopbouw binnen het plangebied?
- Zijn delen van het bodemprofiel in het plangebied verstoord, en zo ja tot hoe diep gaat deze verstoring?
- Wat zijn de gevolgen van het in het plangebied aangetroffen bodemprofiel op de archeologische verwachtingswaarde van het plangebied.

Op basis van de resultaten van het verkennend booronderzoek wordt een advies uitgebracht over de mogelijke vervolgstappen binnen het plangebied.

3.2 Werkwijze

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek conform de eisen van de KNA VS03. (KNA versie 3.2). Het veldwerk is uitgevoerd op 16 september 2010 door drs. M. Stiekema (senior-prospecteur) en dhr. D.F.H. Schell (veldmedewerker).

Er zijn drie profielputjes gegraven tot een maximale diepte van 1 m -mv. Verder zijn er 8 verkennende boringen gezet tot maximaal 1,6 m -mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De profielen en boringen zijn verspreid over het plangebied gezet, rekening houdend met de bestaande bebouwing en het huidige bodemgebruik binnen het plangebied. De boringen en profielen zijn lithologisch conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode³ beschreven. De NAP-hoogte van de boringen is afgeleid van het Algemene Hoogtebestand Nederland (AHN). De exacte locatie van de boringen (x- en y-waarden) is ingemeten met behulp van meetlinten. De profielen van de profielputjes zijn gefotografeerd.

Het opgeboorde materiaal is in het veld geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals fragmenten vuursteen, aardewerk, houtskool, verbrand leem en bot. Tevens is gekeken naar de aanwezigheid van mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen, die zichtbaar zijn als bodemverkleuringen.

3.3 Resultaten verkennend booronderzoek

Geologie en bodem

De foto's van de gegraven profielputjes zijn weergegeven in afbeelding 5, de boringen zijn weergegeven in afbeelding 6 de resultaten van de boringen zijn in bijlage 1 in de vorm van boorprofielen weergegeven.

De top van het bodemprofiel bestond bij alle boringen en profielen uit een zwak humeuze eerdlaag, bestaande uit matig fijn, zwak siltig zand. De eerdlaag heeft een dikte die varieert van 10 cm bij profiel 2 tot 70 cm bij boring 8. Direct onder de eerdlaag is bij alle boringen een verstoorde laag aangetroffen die varieert in dikte van 10 cm bij boring 7 en 8 tot 65-80 cm bij profiel 1 en boring 6 en 9. De verstoorde bodemlaag kenmerkt zich door de aanwezigheid van kleurafwijkingen en vlekken, bestaande

³ Bosch, 2005

uit delen van zowel de bovenliggende eerdlaag als de onderliggende natuurlijke zandafzettingen. In de foto's van de profielen is deze gemengde samenstelling duidelijk zichtbaar, met name in profiel 2. In profiel 1 zijn er behalve de kleurafwijkingen en vlekken ook resten plastic, baksteen en piepschuim aangetroffen. In de verstoorde laag in boring 9 is van 60 – 80 cm –mv een sterk baksteenhoudende laag aangetroffen. Onder de verstoorde laag is bij alle boringen en profielen de (onverstoorde) C-horizont, bestaande uit matig fijn, zwak siltig beige-geel tot oranje-geel zand aangetroffen. In alle boringen zijn er in de C-horizont gleyverschijnselen aangetroffen.

De aangetroffen matig fijne zanden in de bodemprofielen zijn door de wind afgezette (Jonge) dekzanden van de Formatie van Bortel, Laagpakket van Wierden. Bij vijf van de tien bodemprofielen is het eerddek iets te dun om officieel tot de hoge enkeerdgronden te worden gerekend. Of dit veroorzaakt wordt doordat het bodemprofiel in het plangebied licht is afgetopt dan wel verploegd, of doordat het eerddek vanwege de ligging van het plangebied aan de rand van de oude akkercomplexen minder goed is ontwikkeld, is niet bekend.

De sterke verstoring van profiel 1 hangt waarschijnlijk samen met de aangrenzende bebouwing of het aangrenzende agrarisch bedrijf. De bron van de baksteenresten in boring 9 is onbekend, mede door de ligging centraal op een akker.

Uit de boringen en de gegraven profielen blijkt dat de top van de dekzandafzettingen is verploegd of vergraven en in de bovenliggende eerdlaag is opgenomen. Verder is uit de (zeker bij profiel 3 waargenomen) scherpe overgang dat de onderliggende natuurlijke dekzandafzettingen afgetopt zijn door deze activiteiten. Er zijn daardoor geen aanwijzingen van een mogelijk oorspronkelijk bodemprofiel (voor dit type gronden waarschijnlijk een podzolprofiel) of een eventuele oude akkerlaag meer waarneembaar.

Archeologie

In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het gaat hier echter om een verkennend bodemonderzoek, dat zich richt op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden en niet zo zeer op het onderzoeken op de aanwezigheid van archeologische vondsten en/of sporen.

3.4 Conclusies verkennend booronderzoek

Voor het veldonderzoek zijn een aantal onderzoeksvragen opgesteld. Hieronder worden deze vragen beantwoord voor zover het veldonderzoek de daarvoor benodigde gegevens heeft opgeleverd.

- Wat is de bodemopbouw binnen het plangebied?
In het plangebied is bij vijf boringen een hoge enkeerdgrond aangetroffen. Bij de overige boringen is het eerddek iets te dun om officieel tot de hoge enkeerdgronden te worden gerekend. Mogelijk is dit veroorzaakt bij ploeg en/of graafwerkzaamheden waarbij de top van het bodemprofiel iets is afgetopt en/of de laag onder de eerdlaag is verploegd met de onderliggende dekzandafzettingen. Er zijn onder de eerdlaag geen aanwijzingen voor de (voormalige) aanwezigheid van een akkerlaag of een podzolgrond in het plangebied aangetroffen.
- Zijn delen van het bodemprofiel in het plangebied verstoord, en zo ja tot hoe diep gaat deze verstoring?
Vanwege de beperkte dikte van het aangetroffen eerddek en de aangetroffen verstoorde laag onder het eerddek is het bodemprofiel in het gehele plangebied verstoord. Deze verstoring reikt tot een diepte van minimaal 25 en maximaal 130 cm –mv. Van de top van de natuurlijke dekzandafzettingen is niet bekend hoe dik de minimale aftopping is. De maximale aftopping

zal op basis van de vergelijking van de aangetroffen bodemprofielen zeker zo'n 50 cm bedragen.

- Wat zijn de gevolgen van het in het plangebied aangetroffen bodemprofiel op de gespecificeerde archeologische verwachtingswaarde van het plangebied.
Omdat het bodemprofiel in het gehele plangebied in min of mindere mate is verploegd dan wel vergraven, kan de hoge verwachtingswaarde voor archeologische resten worden bijgesteld naar laag. Omdat mogelijke archeologische sporen direct onder het eerddek worden verwacht, zullen deze in een groot deel van het plangebied vermoedelijk vergraven of verploegd zijn.

4. ADVIES

Op grond van het verkennend booronderzoek is gebleken, dat het bodemprofiel in het gehele plangebied in min of meerdere mate is verstoord. Er wordt daarom geadviseerd om het gehele plangebied vrij te geven.

Bovenstaand advies vormt een selectieadvies. Econsultancy wilt de opdrachtgever erop wijzen dat dit selectieadvies nog niet betekent dat al bodemversturende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek zullen eerst moeten worden beoordeeld door het bevoegd gezag (gemeente Someren), die vervolgens een selectiebesluit neemt.

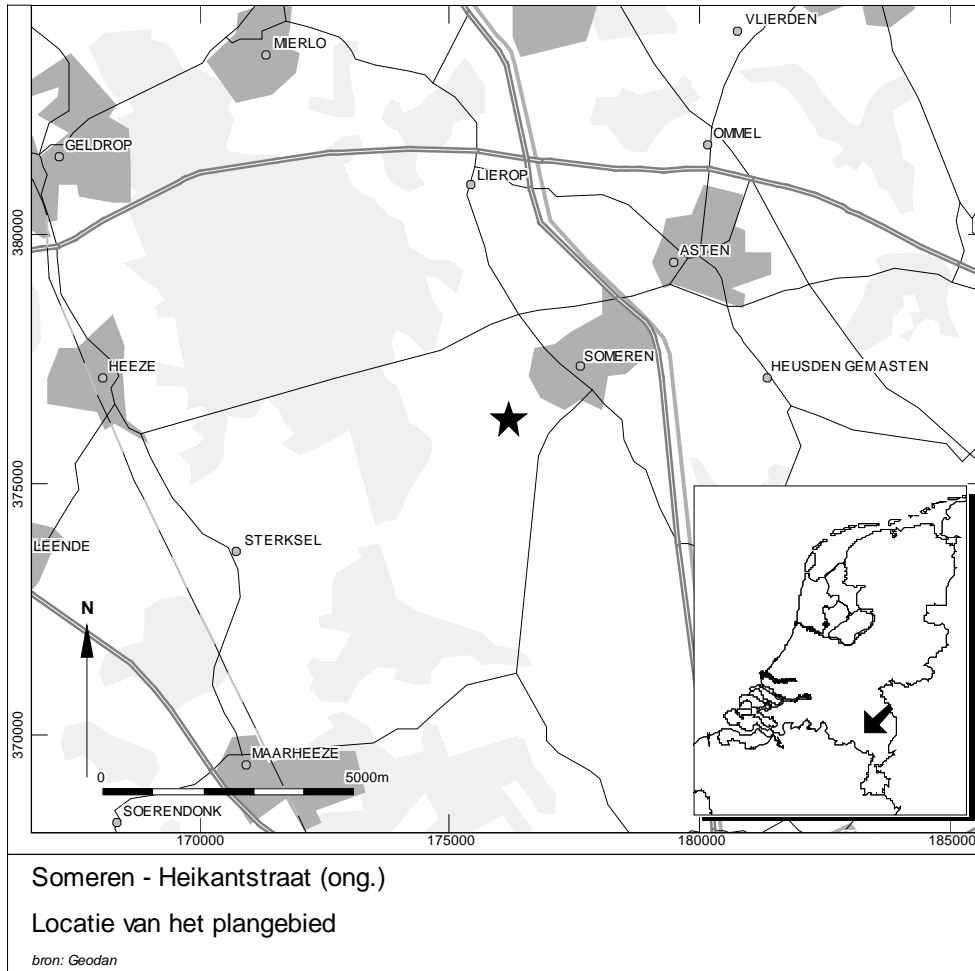
Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Econsultancy wil de opdrachtgever er daarom op wijzen, dat mochten tijdens de geplande werkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen er dan conform artikel 53 van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg uit 2007 een meldingsplicht geldt bij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: ARCHISmeldpunt, telefoon 033-4227682), bij de gemeente of bij de provincie.

LITERATUUR

Berkvens, R., 2008: *Archeologisch bureauonderzoek Heihorsten, Gemeente Someren*. SRE Milieudienst, Eindhoven

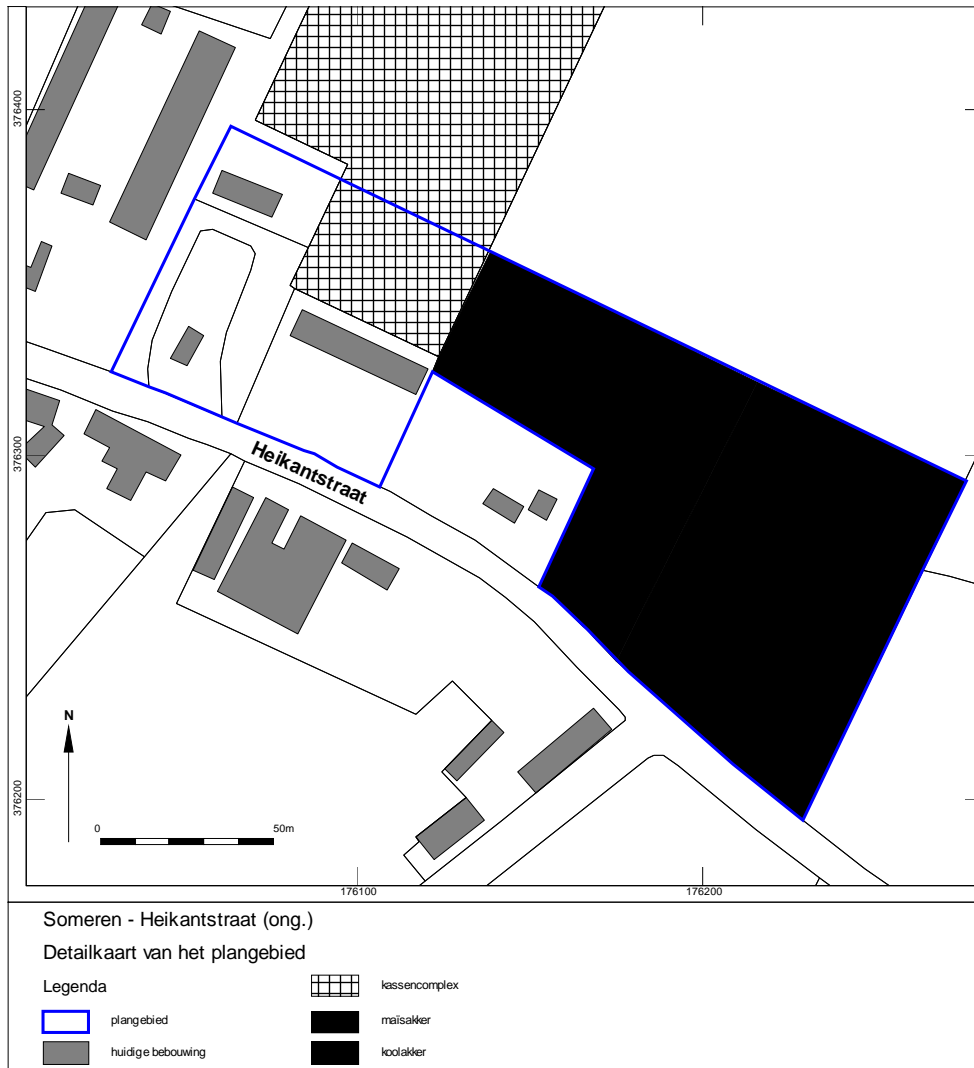
Bosch, J.H.A. 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).

Afbeelding 1

Afbeelding 2

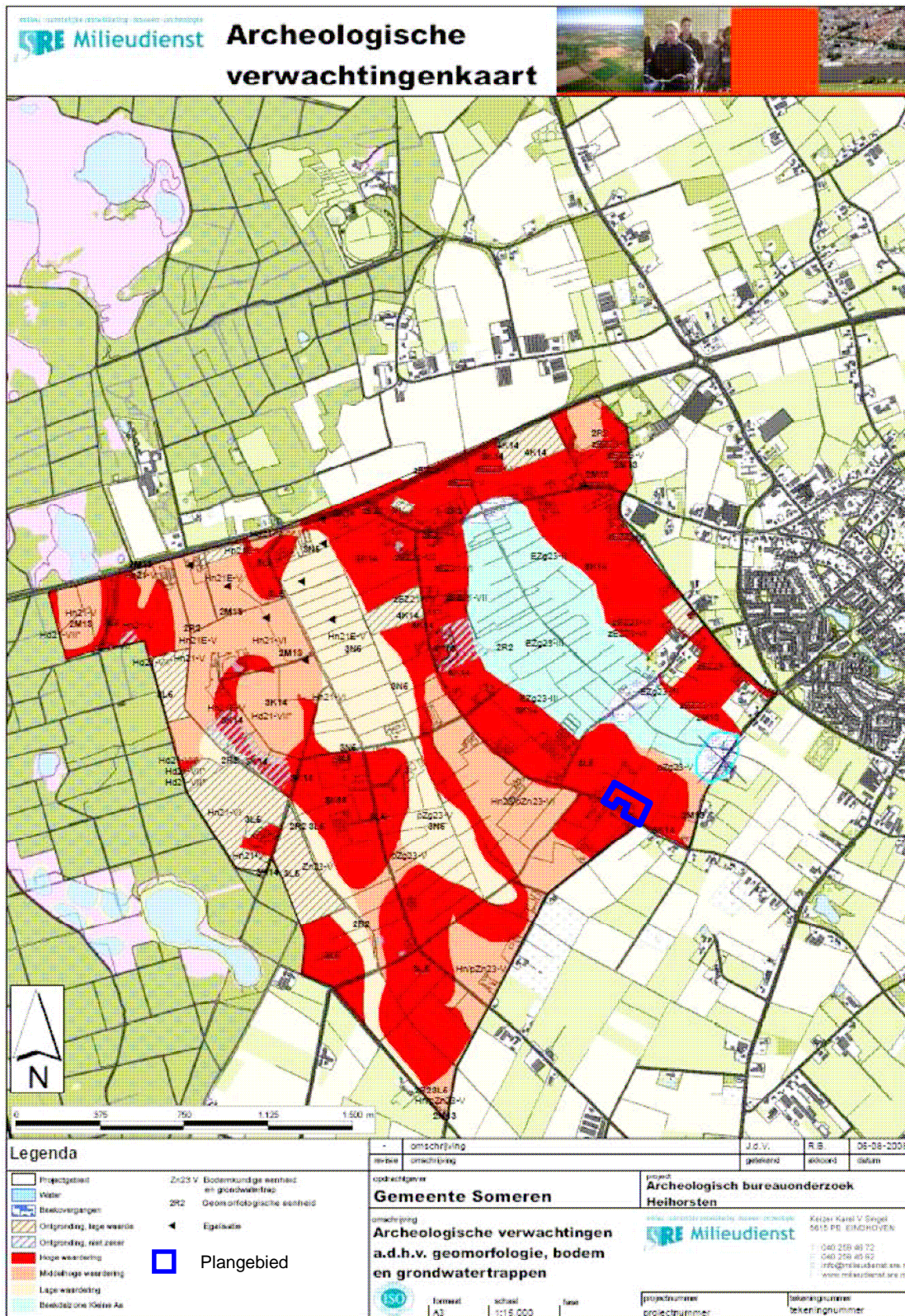

Afbeelding 3

Nieuwbouwplannen in het plangebied

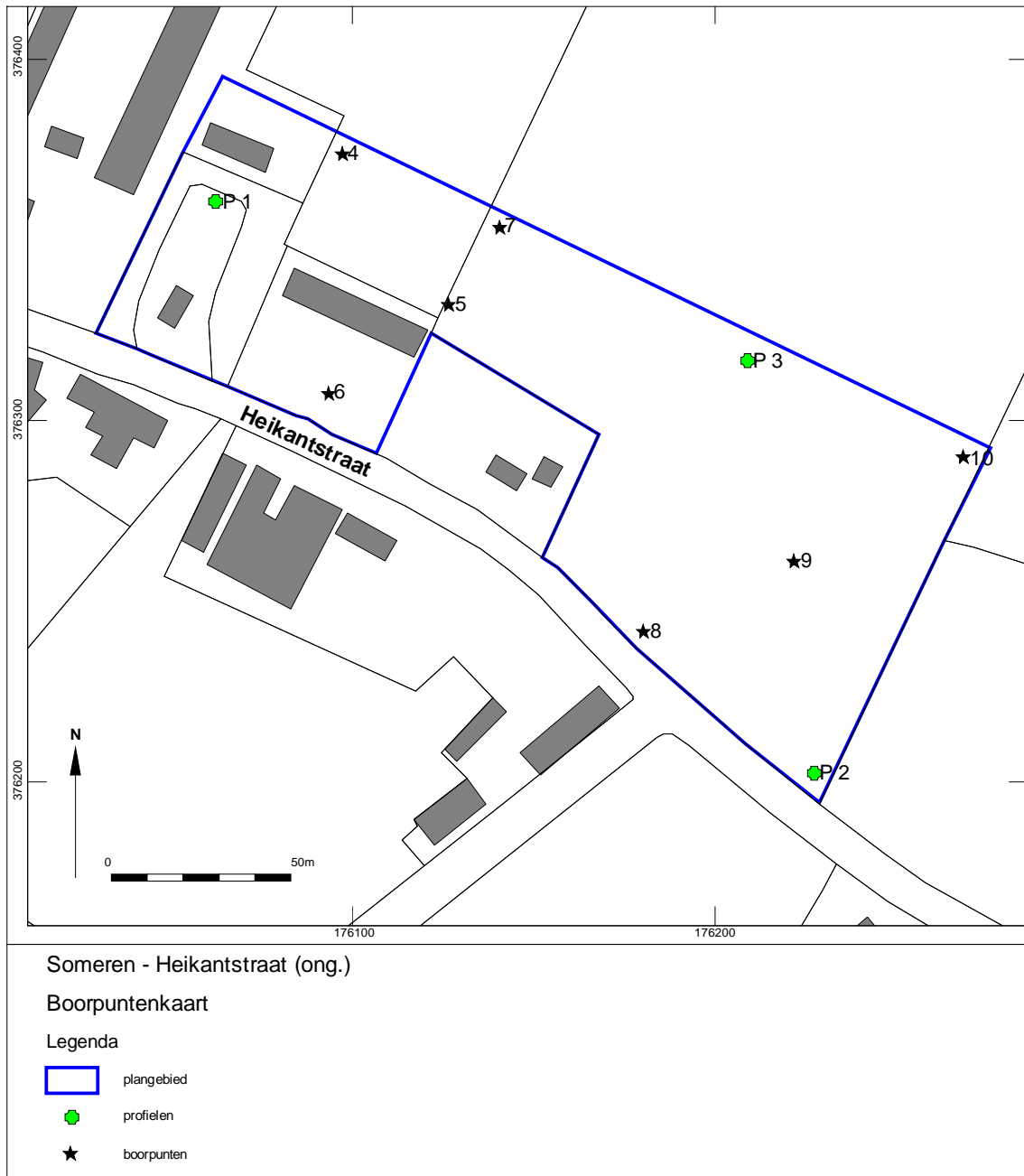
Afbeelding 4

Afbeelding 5

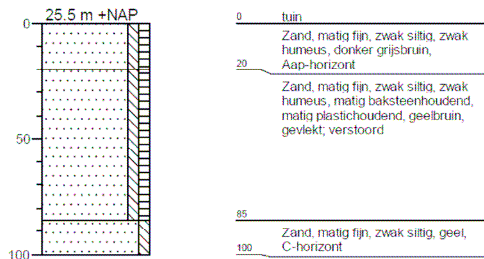
Afbeelding 6

Bijlage 1 Boorprofielen

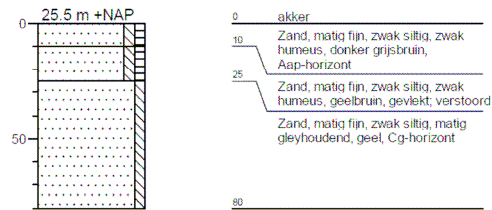
Boring: P1

X: 176062
Y: 376360

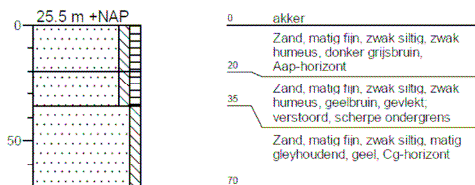
Boring: P2

X: 176228
Y: 376202

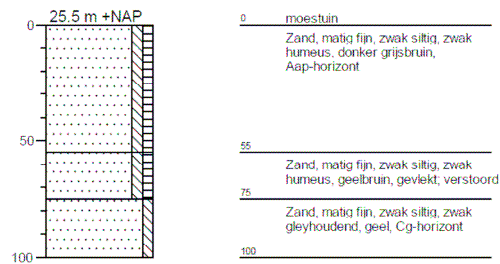
Boring: P3

X: 176209
Y: 376316

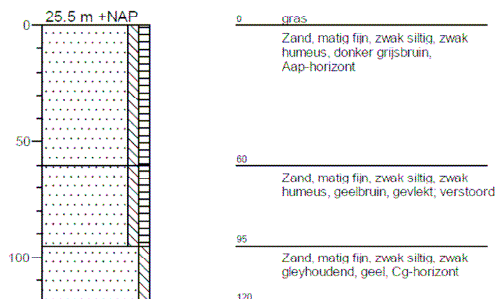
Boring: 4

X: 176097
Y: 376374

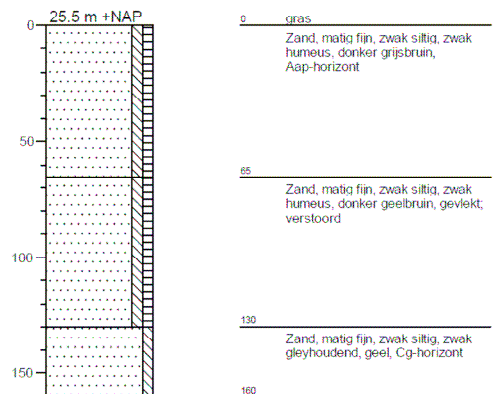
Boring: 5

X: 176127
Y: 376332

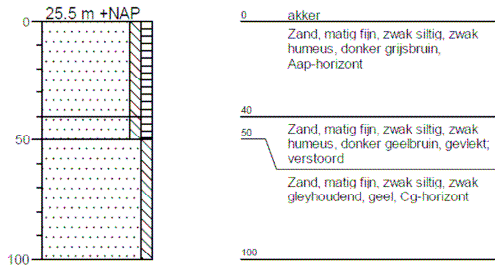
Boring: 6

X: 176093
Y: 376308

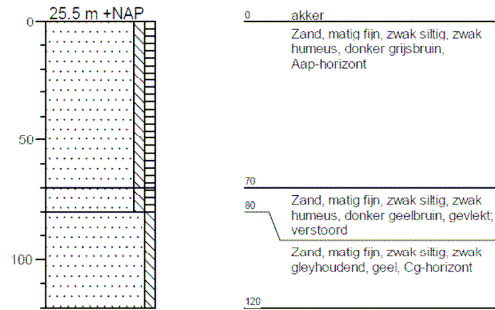
Boring: 7

X: 176140
Y: 376354

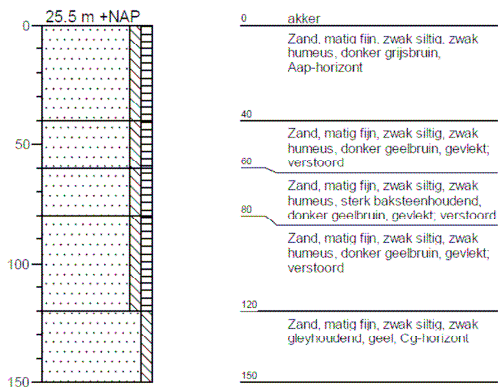
Boring: 8

X: 176181
Y: 376242

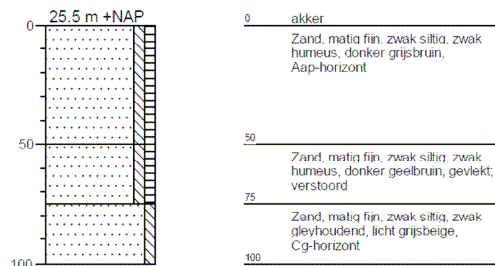
Boring: 9

X: 176222
Y: 376261

Boring: 10

X: 176269
Y: 376290

Legenda (conform NEN 5104)

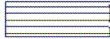
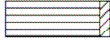
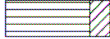
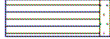
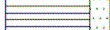
grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

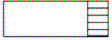

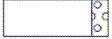

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

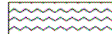
p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroid monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand
	slib
	water

Bijlage 2 Archeologische en geologische perioden

